

ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה'
ואתחנן ד, ה.

”ישנם ענינים שצריך לשמוע ”מפי סופרים”

לכאורה יש מקום לתמיהה על כללות הענין ד"התוועדות" – שמתאספים רבים מבני ישראל ביחד, וביניהם ישנם כמה וכמה שהם במעמד ומצב ד"חכמים" ו"נבונים" כו', "כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה", ואף על פי כן, באים כולם לשמוע את דבריו של ה"יחיד" (הרבי) במשך כמה שעות, ומידי שנה בשנה וכו' – דלכאורה, מכיון שיכולים ללמוד תורה ולעסוק במעשים טובים בכח עצמם, לשם מה זקוקים לדברי התעוררות מוסר ועידוד כו' מפי ה"יחיד"?

והנה המענה לשאלה זו – הובהר כבר על ידי רבותינו נשיאינו, כדלקמן. ובהקדמה: ענינו של נשיא אמיתי הוא – לדאוג לצרכיהם של בני ישראל, הן בענינים רוחניים והן בענינים גשמיים. וכפי שמצינו אצל הנשיא הראשון – משה רבינו – שעל ידו ניתנה לבני ישראל התורה ("משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"), ועל ידו ירד לבני ישראל "מן", "לחם מן השמים", כלומר, שמשה רבינו דאג לבני ישראל הן ברוחניות – תורה, והן בגשמיות – מן.

ואדרבה לכל לראש ירד המן בזכותו של משה – בחמשה עשר באייר, ורק אחר כך – בששה בסיון – ניתנה התורה לבני ישראל על ידי משה, כלומר, שלכל לראש דאג משה רבינו לצרכיהם הגשמיים של בני ישראל, ורק לאחרי זה – לצרכיהם הרוחניים.

וכמו כן מצינו בהנהגתו של הבעל-שם-טוב – כמסופר בזכרונותיו של כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר^[1], אודות פעולותיו של הבעל-שם-טוב בקרב בני ישראל עוד לפני שנתגלה (שכבר אז היה "נשיא" דבני ישראל, אף שלא היה בהתגלות כו'), שלכל לראש השתדל בטובתם הגשמית של בני ישראל, ורק לאחרי זה (ועל ידי זה) השתדל גם בטובתם הרוחנית.

ומזה מובן, שכאשר יש ליהודי שאלה או ספק בענין מסויים, וענין זה מעיק לו כו' – בודאי נתנו רבותינו נשיאינו את הדרך המתאימה למצוא פתרון לשאלתו.

ובנוגע לעניננו – ידוע סיפור החסידים אודות אדמו"ר הזקן, הנשיא הראשון דחסידות חב"ד, שעל פי סיפור זה מתורצת השאלה דלעיל. [ובהקדמה: למרות שלא שמעתי סיפור זה מכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר בעצמו – הרי מכיון שכמה וכמה מהחסידים סיפרו זאת בתוכן שוה (אף שיש שינויים בפרטי הסיפור כו'), אזי קרוב לודאי שתוכן הסיפור הוא אמיתי].

תוכן הסיפור הוא – שבשנים הראשונות להנהגת נשיאותו של אדמו"ר הזקן, הגיע קהל גדול (עם רב) אל אדמו"ר הזקן לקראת יום טוב, יומא דפגרא, וכיוצא בזה. כאשר אדמו"ר הזקן ראה מבעד החלון שמתאסף אליו עם רב – סגר את החלון (או התריס) ורצה להתחבא כו', שאלה אותו הרבנית לפשר הדבר, וענה, שאינו יודע מה רוצה ממנו כל הקהל הרב הזה, מדוע באים הם אליו ומבקשים ממנו שילמדם תורה! נענתה הרבנית – שהבינה שתפקידה לכוין את התפתחות הדברים כדבעי – ואמרה: הם באים אליך כדי לשמוע ממך מה שזכית לשמוע מרבך!! כאשר אדמו"ר הזקן שמע את תשובתה של הרבנית, נענה ואמר: אם כך הם הדברים – אומר להם עוד ועוד! ואז פתח את חלונו ודלתו כו', ואמר תורה (או שיחה וכיוצא בזה) בפני החסידים!

הסיפור הנזכר לעיל הוא בבחינת "תורה שבעל פה" – סיפור ששמעו מפי חסידים. ונוסף לכך – כתב זאת אדמו"ר הזקן בעצמו, כדלקמן. ואם כן, הרי זה בבחינת "תורה שבכתב", ועד שענין זה נכתב אודות ספר תניא קדישא – "תורה שבכתב" דתורת החסידות (כהגדרת כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר אודות ספר התניא):

ב"דף השער" דספר התניא, כותב אדמו"ר הזקן אודות ספרו: "ספר לקוטי אמרים . . . מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים" – שזהו אותו התוכן והנקודה דהסיפור הנזכר לעיל, כאילו תורתו של אדמו"ר הזקן אין בה משום חידוש, כי אם – כביכול – מה שליקט "מפי ספרים ומפי סופרים".

ועל דרך זה מובן בנוגע לעניננו – (אלא שאצל אדמו"ר הזקן היה הדבר קשור עם ענין של ענוה כו', מה שאין כן בנוגע לאנשים כערכנו כו'): ישנם ענינים שצריכים לשמוע "מפי סופרים" וללמוד "מפי ספרים". ומכיון שלא כל מוחא סביל דא – להיות בטל ממלאכתו ולעסוק בליקוט הענינים המבוארים בספרים, ובפרט שמדובר אודות ענינים המפוזרים בספרים רבים כו', ומה גם כאשר מדובר אודות השמיעה "מפי סופרים" (שלא כל אחד זכה לכך כו') – אזי מְמַנָּה הציבור כולו את ה"יחיד" שיהיה בטל ממלאכתו [על דרך המבואר בפירוש רש"י (והרמב"ם בתשובתו הידועה^[2]) בפירוש דברי המשנה^[3] "איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין" – שהן בטלנין ממלאכתן, שלא תהא להם שום מלאכה אלא עסקי ציבור ותלמוד תורה כו'], כולל – בטל ממלאכתו ביחס ללימוד התורה לעצמו, כדי שיוכל להתמסר לעסוק בצרכי ציבור, ללקט "מפי ספרים ומפי סופרים", הן מ"לקוטי אמרים" כפשוטו, והן מספרים וסופרים שלפניו ולאחריו, ולבאר זאת (בעל פה או בכתב) בסגנונו ובלשונו, ובתוספת הערות ומראי מקומות וציונים, כדי להקל על השומע והלומד.

ומובן, שבכחו של הציבור למנות את ה"יחיד" למטרה כזו – כשם שבכחו של יהודי להרים חֶטָּה אחת מתוך הַכָּרִי ולהפרישה ל"תרומה", כי התורה נותנת כח לבני ישראל להקדיש חֶטָּה זו לשם "תרומה" עבור הכרי כולו, ובלשון הידוע: חטה אחת פוטרת את הכרי. ומזה מובן גם לאידך – שה"יחיד" צריך לדעת שהוא חֶטָּה (שהופרשה) מתוך הכרי, כלומר, היותו במעמד ומצב זה הוא – בכחו של הציבור שהכתירוהו לכך, מכיון שהתורה נתנה כח לבני ישראל להפריש חטה אחת מתוך הכרי שתהיה קדושה ל"תרומה".

ומזה מובן גם שאין הכוונה שה"יחיד" המַדְבֵּר הוא רק "משפיע" והשומעים הם רק "מקבלים" – כי אם שְׂכָל אחד מהם הוא הן "משפיע" והן "מקבל", כמבואר בהקדמת אדמו"ר הזקן לספר התניא בנוגע לשני יהודים שאחד מהם מסייע לחבירו בעניני תורה כו' – שעל ידי זה "מאיר עיני שניהם הוי". כלומר, שִׁנְפָּעֵל תוספת אור לא רק אצל השומע, כי אם גם אצל המדבר (ויתכן שאצל המדבר נפעל עוד יותר מאשר אצל השומע, ועל כל פנים – באותה מִדָּה.).

ועד שהמשפיע והמקבל מתאחדים שניהם למציאות אחת, כמודגש בלשון הכתוב "מאיר עיני שניהם הוי" (ולא "מאיר עיני זה וזה", וכיוצא בזה) – שהמשפיע והמקבל הם בתיבה אחת – "שניהם". וטעם הדבר – מכיון שדברי התורה (הלכה או אגדה, דברי עידוד וכיוצא בזה) מאחדים את המדבר והשומע למציאות אחת.

קטע משיחת פורים, בלתי מוגה

תו"מ ה'תשמ"ג ח"ב ע' 1071

^[1] התמים חוברת ב, מד.

^[2] כרך א, סקכ"ג

^[3] מגילה ה, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה